

ODLUKA

o davanju na korištenje dijela zemljišta na lokalitetu Komplexa “Bijela Tabija” (Prijedlog)

Predlagač: Gradonačelnik Grada Sarajevo
Obrađivač: Gradska služba za urbano planiranje,
investicije, stambene i komunalne poslove

Sarajevo, septembar 2018. godine

Na osnovu člana 26. stav 1. tačka 2. i 10. i člana 73. Statuta Grada Sarajeva („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 34/08 – prečišćeni tekst), Gradsko vijeće Grada Sarajeva, na sjednici od __. __. 2018. godine donosi:

(prijedlog)

O D L U K U

o

davanju na korištenje dijela zemljišta na lokalitetu Komplexa “Bijela Tabija”

Član 1.

Grad Sarajevo daje na privremeno korištenje Općini Stari Grad Sarajevo dio zemljišta označen kao parcela k.č. 5 KO Sarajevo mahala XC (stari premjer), a što odgovara parceli k.č. 3255 KO Sarajevo II (novi premjer) na lokalitetu Komplexa “Bijela Tabija” u svrhu postavljanja privremenog montažnog objekta u okviru ugostiteljske djelatnosti ljetne bašte.

Član 2.

Zemljište bliže određeno u članu 1. Odluke daje se Općini Stari Grad Sarajevo, na privremeno korištenje bez naknade, na period od jedne godine od dana potpisivanja Sporazuma.

Član 3.

Općina Stari Grad Sarajevo je dužna da u periodu privremenog korištenja zemljišta bliže određenog u članu 1. Odluke postupi i odnosi se prema istom sa pažnjom dobrog privrednika, uvažavajući činjenicu da se radi o Nacionalnom spomeniku Bosne i Hercegovine.

Općina Stari Grad Sarajevo se obavezuje da u periodu privremenog korištenja zemljišta bliže određenog u članu 1. Odluke preuzme održavanje infrastrukture i izmirenje svih komunalnih usluga.

Član 4.

Gradonačelnik je ovlašten da sa Općinom Stari Grad Sarajevo potpiše Sporazum kojim će detaljnije regulisati međusobna prava i obaveze iz ove Odluke, naručito u pogledu održavanja zemljišta, plaćanja naknade za komunalne usluge i održavanje infrastrukture, te pitanje primopredaje zemljišta bliže određenog u članu 1. Odluke.

Član 5.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

PREDSJEDAVALJUĆI GRADSKOG VIJEĆA

Igor dr. Gavrić

Broj:
Sarajevo, __. __. 2018. godine

OBRAZLOŽENJE

PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za donošenje Odluke sadržan je u članu 26. stav 1. tačka 2. Statuta Grada Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 34/08 – prečišćeni tekst), kojim je propisano da Gradsko vijeće Grada Sarajevo ima nadležnost da donosi odluke, druge propise i opće akte i daje njihovo tumačenje, članu 26. stav 1. tačka 10. i članu 73. kojim je propisano da imovinu Grada Sarajeva čine pokretna i nepokretna imovina, a imovinom se smatraju stvari, prava i novčana sredstva stečena kupovinom ili na drugi način u skladu sa zakonom, kao i da je nosilac prava raspolaganja imovinom Grada Sarajeva Gradsko vijeće.

RAZLOZI DONOŠENJA

Odlukom Vlade Federaciji Bosne i Hercegovine broj: V 739/05 od 15.12.2005. godine Gradu Sarajevo je data na korištenje nekretnina Komplex „Bijela Tabija“ sagrađena na zemljištu označenom kao k.č. 33, k.č. 3, k.č. 90, k.č. 5, k.č. 7 KO Sarajevo mahala XC, što odgovara k.č. 3255 KO Sarajevo II (novi premjer) u ukupnoj površini od 15180 m². Nekretnina Komplex „Bijela Tabija“ data je Gradu Sarajevo na neodređeno vrijeme i bez naknade.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine potpisala je sa Gradom Sarajevo Sporazum broj: 01-40-4392/06 od 07.09.2006. godine (odnosno broj: 03.02-388-15/06. od 11.04.2006. godine) kojim su regulisana međusobna prava i obaveze u pogledu realizacije Odluke Vlade Federaciji Bosne i Hercegovine broj: V 739/05 od 15.12.2005. godine. Grad Sarajevo dana 07.09.2006. godine zapisnički je preuzeo Komplex „Bijela Tabija“ na daljnje korištenje, održavanje i brigu.

Kako se radi o objektu koji svojim izgledom i položajem predstavlja kulturno-historijski spomenik, a koji je ujedno Odlukom Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika proglašen za nacionalni spomenik Bosne i Hercegovine, Grad Sarajevo je u ranijem periodu poduzeo sve potrebne mjere konzervacije i zaštite graditeljske cjeline.

Općina Stari Grad Sarajevo uputila je Gradu Sarajevo akt broj: 13-05-4073/18-SH od 24.08.2018. godine kojim je ukazala na dosadašnju dobru saradnju Općine i Grada Sarajevo te izrazila želju da učestvuje u postupka revitalizacije lokaliteta Bijela tabija, a u svrhu postavljanja privremenog montažnog objekta u okviru ugostiteljske djelatnosti ljetne bašte. Općina Stari Grad Sarajevo ima namjeru na zemljištu bliže određenom u članu 1. Odluke obogatiti turističku ponudu Općine i Grada, kao i promociju i zaštitu samog Komplexa “Bijela Tabija”. Trenutno predmetni lokalitet je turistički sadržajno neiskorišten. Ponudom Općine zemljište bliže određeno u članu 1. Odluke bilo bi otvoreno i dostupno javnosti, a ujedno bi se pored turističko ugostiteljskog sadržaja koristio i u edukativne i kulturne svrhe.

Uvažavajući ponudu Općine Stari Grad Sarajevo, te cijeneći dosadašnju uspješnu saradnju i podršku Općine u realizaciji kapitalnih Projekata Grada, a naročito Projekta izgradnje Trebevičke žičare, Grad Sarajevo želi buduću saradnju obogatiti i ojačati, te Općini na određen period od jedne godine dati na korištenje dio zemljišta na lokalitetu Komplexa “Bijela Tabija” u svrhe kako je i predloženo.

FINANSIJSKA SREDSTVA

Finansijska sredstva za realizaciju ove Odluke nisu potrebna.

Broj: 02-08-M-46/18
Sarajevo, 06.09.2018. godine

**SLUŽBA ZA URBANO PLANIRANJE, INVESTICIJE, STAMBENE
I KOMUNALNE POSLOVE**
-ovdje-

PREDMET: Mišljenje na prijedlog Odluke o davanju na korištenje dijela zemljišta na lokalitetu
Kompleksa „Bijela Tabija“
Poziv na Vaš akt broj: 08-837/18 od 04.09.2018. godine

Shodno članu 15. Zakona o pravobranilaštvu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 33/08-novi Prečišćeni tekst, 7/12 i 44/16) Pravobranilaštvo Grada Sarajevo je razmatralo sadržaj dostavljenog prijedloga Odluke o davanju na korištenje dijela zemljišta na lokalitetu Kompleksa „Bijela Tabija“ sa priložima:

- Prijedlog Odluke o davanju na korištenje dijela zemljišta na lokalitetu Kompleksa „Bijela Tabija“ sa obrazloženjem, septembar 2018;
- Odluka o davanju na korištenje nekretnina na kojima je nosilac prava upravljanja i korištenja Federalno ministarstvo odbrane broj: 739/05 od 15.12.2005. godine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 74/05);
- Sporazum o davanju na korištenje Kompleksa „Bijela Tabija“ sa pripadajućim zemljištem, Općina Stari Grad-Sarajevo, nad kojom je nosilac prava raspolaganja Vlada Federacije BiH, Gradu Sarajevu broj: 01-40-4392/06 od 07.09.2006. godine;
- Zapisnik o primopredaji lokacije Bijela Tabija broj: 01-40-4392-1/06 od 07.09.2006. godine
- Odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine („Službeni Glasnik BiH“, broj 20/08);
- Kopija katastarskog plana broj: UR BROJ: 06-30-2163/2018-6 od 04.09.2018. godine;
- Zemljišno-knjižni izvadak broj 33, KO SP_Sarajevo-Mahala XC od 03.09.2018. godine;
- Akt Službe za komunalne poslove Općine Stari Grad Sarajevo broj: 13-05-4073/18-SH od 24.08.2018. godine.

Nakon izvršenog uvida u priloženu dokumentaciju Pravobranilaštvo Grada Sarajeva, postupajući na osnovu ovlaštenja iz Zakona o pravobranilaštvu, daje s l j e d e ć e:

MIŠLJENJE

Obzirom na sve okolnosti kao i na sve akte dostavljene u prilogu Zahtjeva za dostavu mišljenja na prijedlog Odluke o davanju na korištenje dijela zemljišta na lokalitetu Kompleksa "Bijela Tabija", a posebno na pravni okvir odnosno činjenicu da Grad Sarajevo na osnovu Odluke Vlade Federacije BiH broj: 739/05 od 15.12.2005. godine raspolaže sa pravom korištenja Kompleksa Bijele Tabije, na neodređeno vrijeme i bez naknade, uvažavajući jedan od temeljnih pravnih principa: "Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet" što znači da "niko ne može na drugog prenijeti više prava nego što ih sam ima", odnosno „argumentum a contrario“ da je ovlašten raspolagati sa pravom koje ima, u svjetlu činjenica da je navedeni lokalitet nacionalni spomenik, iako konzerviran i zaštićen, trenutno ekonomski neiskorišten, Pravobranilaštvo Grada Sarajevo je mišljenja da nema

pravnih smetnji da Gradsko vijeće Grada Sarajeva donese Odluku u predloženoj formi te da ovlasti Gradonačelnika Grada Sarajeva da potpiše Sporazum sa Općinom Stari Grad Sarajevo kojim će detaljnije regulisati međusobna prava i obaveze iz ove Odluke.

DOSTAVITI:

- Naslovu
- U spis

ZAMJENIK PRAVOBRANIOCA

Besim Musakadić

950

Na osnovu člana 13. stav 3. Zakona o pravima i dužnostima republičkih organa u korištenju sredstava u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 33/81 i 29/90), koji se u skladu s članom IX.5. (1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine primjenjuje kao federalni zakon, a u vezi s članom 3. stav 2. Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94, 8/95, 58/02 i 19/03), Vlada Federacije Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU

O DAVANJU NA KORIŠTENJE NEKRETNINA NA KOJIMA JE NOSILAC PRAVA UPRAVLJANJA I KORIŠTENJA FEDERALNO MINISTARSTVO ODBRANE - FEDERALNO MINISTARSTVO OBRANE

I

Daju se na korištenje - bez naknade, nekretnine nad kojima je nosilac prava upravljanja i korištenja Federalno ministarstvo odbrane - Federalno ministarstvo obrane i Vojska Federacije Bosne i Hercegovine, i to:

- **Dom Vojske Federacije BiH** sa pripadajućim zemljištem u **Bihaću**, k.č. br. 3/21 (stari premjer), {to odgovara k.č. 5058 (novi premjer), broj PL 1327 K.O. Bihać} - Grad, ukupne površine 4.176 m² - Vladi Unsko-sanskog kantona;
- **Dom Vojske Federacije BiH** sa pripadajućim zemljištem u **Mostaru**, k.č. br. 7/11, 29/53, 29/18, 29/17, 29/19, 27/41, K.O. Mostar (stari premjer) {to odgovara k.č. br. 3226, 3274, K.O. Mostar I (novi premjer), upisano u Z.K.I. br. 1182, 1184, 7295 K.O. Mostar, te 4 (četiri) objekta ukupne korisne površine 1.845 m² - Gradu Mostaru, za potrebe Jedinственe organizacije boraca Grada Mostara;
- **Kasarna "Mirsad Fidahi"** Općina Tuzla, sagrađena na zemljištu označenom kao k.č. broj 827/3, 827/1, 966/1, 966/3, 966/8, 966/9, 967/7, 966/4, 966/6, 977/2, 976/2, 976/1, 979/2, 978/2, 978/1, 979/1, upisane u PL. br. 80, K.O. Solina, ukupne površine 114.000 m² - Vladi Tuzlanskog kantona, za potrebe Javne zdravstvene ustanove "Univerzitetski klinički centar" Tuzla;
- **Kasarna "Kamenica"** Općina Jajce, sagrađena na zemljištu označenom kao k.č. broj 772/2, 269, 285/3, ZKU br. 500 (stari premjer - podaci i novom premjeru nisu ađurirani), ukupne površine 46.749 m², - Vladi Srednjobosanskog kantona za potrebe žumsko-privrednog društva "Srednjo-bosanske žume" d.o.o. Donji Vakuf
- **Zemljište "Jeginov Lug"** sa kamponjirima, Općina Kalesija, zvano "Bregovi" k.č. 1181/3, 1181/4 (stari premjer), {to odgovara k.č. br. 26, upisane u PL. br. 29/01, K.O. "Jeginov Lug" (novi premjer), ukupne površine 24.011 m² - Općini Kalesija;
- **Kompleks "Bijela Tabija"** Općina Stari Grad, sagrađena na zemljištu označenom kao k.č. 33, 3, 90, 5, 7, K.O. Sarajevo - Mahala, PL. br. 90 (stari premjer), {to odgovara k.č. br. 3255, upisane u ZKU XC/21. K.O. Sarajevo i XC/53 K.O. Sarajevo - Mahala (novi premjer), ukupne površine 15.180 m² - Gradu Sarajevo;
- **Kasarna "Kaonik"** Općina Busovača, sagrađena na zemljištu označenom kao k.č. br. 30, ZKU br. 87, K.O. Oranice (stari premjer), {to odgovara k.č. br. 512/1, 512/2, 512/3 i 512/4, PL. br. 66/01, K.O. Bare, ukupne korisne površine 84.018 m² - Federalnom ministarstvu pravde.

II

Vrađaju se u posjed zemljište i 8 (osam) objekata, i daju na korištenje - bez nadoknade: 6 (šest) izgrađenih objekata u kasarskom kompleksu "Nemila", bivše "Omladinsko naselje" Općina Zenica, K.č. br. 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 207, K.O. Nemila, ukupne površine oko 70.000 m², korisne površine objekata 5.300 m² - Općini Zenica.

III

Međusobni odnosi u pogledu naknade komunalnih usluga i održavanje infrastrukture: (ultraelektrične energije, grijanja, vode, telefona, odvoza otpada i dr.), bit će regulisani sporazumima između Federalnog ministarstva odbrane - Federalnog ministarstva obrane sa vladama kantona, odnosno načelnicima općina, odnosno Jedinственom organizacijom boraca, odnosno gradonačelnicom Grada Sarajeva, odnosno Federalnim ministarstvom pravde, odnosno Javnim preduzećem "Srednjo-bosanske žume" Donji Vakuf.

IV

Federalno ministarstvo odbrane - Federalno ministarstvo obrane } e u roku od sedam dana od dana stupanja na snagu ove Odluke, zapisni~ki predati novi korisnicima nekretnine iz ta~ke I. i II. ove Odluke i o tome informisati vladu Federacije Bosne i Hercegovine.

V

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Slu`benim novinama Federacije BiH".

V broj 739/05
15. decembra 2005. godine
Sarajevo

Premijer
dr. **Abmet Had`ipa{i}**, s. r.

SPORAZUM

o davanju na korištenje Komplexa "Bijela Tabija" sa pripadajućim zemljištem, Općina Stari Grad - Sarajevo, nad kojom je nosilac prava raspolaganja Vlada Federacije BiH, Gradu Sarajevu

SPORAZUMNE STRANE

Federacija Bosne i Hercegovine - Vlada Federacije BiH, Sarajevo koju zastupa Sekretar Vlade gospodin Ismet Trumić.

i

Grad Sarajevo, kojeg zastupa Gradonačelnik Grada Sarajeva, gospođa Semiha Borovac

PREDMET SPORAZUMA

Čl. 1.

Vlada Federacije BiH daje na korištenje Gradu Sarajevu, bez naknade, Komplex "Bijela Tabija" Općina Stari Grad - Sarajevo, a u skladu sa tačkom III Odluke Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V broj 739/05 od 15.12.2005. godine i Zaključka Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V broj 74/2006 od 09.03.2006. godine, regulišu ovim Sporazumom međusobne odnose u pogledu naknade komunalnih usluga i održavanja infrastrukture između Prijašnjeg Federalnog ministarstva odbrane i Grada Sarajeva.

Čl. 2.

Vlada Federacije BiH daje Komplex "Bijela Tabija" Općina Stari Grad, sagrađena na zemljištu označenom kao K.Č. 33, 3, 90, 5, 7, K.O. Sarajevo - Mahala, PL. br. 90 (stari premjer), što odgovara K.Č. br. 3255, upisane u ZKU XC/21. K.O. Sarajevo i XC/53. K.O. Sarajevo - Mahala (novi premjer), ukupne površine 15.180m², Gradu Sarajevu.

Čl. 3.

Prijašnje Federalno ministarstvo odbrane će u roku od petnaest (15) dana od dana potpisivanja ovog Sporazuma, zapisnički predati nekretnine iz čl. 2. Sporazuma Gradu Sarajevu, a sa kojim datumom prestaju i sve obaveze Vlade Federacije BiH - Prijašnjeg Federalnog ministarstva odbrane oko plaćanja svih komunalnih usluga (električna energija, voda, telefon, odvoz otpada i dr.), i održavanja infrastrukture od kada iste idu na teret Grada Sarajeva.

Čl. 4.

Prijašnje Federalno ministarstvo odbrane će u saradnji sa Zajedničkim štabom OS BiH materijalno tehnička sredstva koja su smještena u Komplexu "Bijela Tabija" Općina Stari Grad i ostalim objektima, a u skladu sa raspoloživim kapacitetima i potrebama, izmjestiti na druge perspektivne lokacije Vojske Federacije BiH.

Čl. 5.

Prijašnje Federalno ministarstvo odbrane će u saradnji sa Zajedničkim štabom OS BiH izvršiti odjavu i gašenje Komplexa "Bijela Tabija" Općina Stari Grad, shodno Uputstvu Komandanta EUFOR-a.

Čl. 6.

Sporazumne strane saglasne su da sve eventualne sporove ukoliko nastanu prilikom predaje na korištenje objekata i zemljišta navedenih u članu 2. ovog Sporazuma riješe u duhu dobrih odnosa i principima savjesnosti. Eventualna sporna pitanja rješavat će se pred nadležnim sudom u Sarajevu.

Čl. 7.

Odredbe ovog Sporazuma mogu se mijenjati sporazumno i biće regulisane aneksom Sporazuma u pisanoj formi.

Čl. 8.

Ovaj Sporazum sačinjen je u 4 (četiri) istovjetna primjerka i svaka strana potpisnica zadržati će po dva primjerka.

Čl. 9.

Sporazum stupa na snagu danom obostranog potpisivanja.

Za Vladu Federacije BiH
SEKRETAR VLADE
Ismet Trumić

Za Grad Sarajevo
Senika Borova

Broj: 03.02.388-15/06

Sarajevo, 11. 4. 2006. godine

BR. : 01-40-4392/06
Sar., 07. 09. 2006.

Broj: 01-40-4392-1/06
Sarajevo, 07.09.2006. godine

PREDMET: Zapisnik o primopredaji lokacije Bijela tabija

Na osnovu člana 3. Sporazuma o predaji na korištenje kompleksa Bijela tabija, Općina Stari Grad Sarajevo, predstavnici Prijašnjeg federalnog ministarstva odbrane i Gradske uprave Grada Sarajeva izvršili su primopredaju, o čemu je sačinjen sljedeći

ZAPISNIK

Kompleks Bijela tabija, Općina Stari Grad Sarajevo, sagrađen na zemljištu označenom kao k.č. 33,3,90,5,7, KO Sarajevo – Mahala, PL br. 90 (stari premjer), što odgovara k.č. broj 3255, upisane u ZKU XC/21 KO Sarajevo i XC/53 KO Sarajevo – Mahala (novi premjer) ukupne površine 15.170 m², je neperspektivna lokacija Ministarstva odbrane i kao takva svojim izgledom i položajem predstavlja kulturno-historijski spomenik, pa dalje održavanje i brigu predaje u nadležnost Gradskoj upravi Grada Sarajeva.

Ovaj zapisnik sačinjen je u dva istovjetna primjerka, od kojih svaka strana zadržava po jedan.

PRIMILA:

Ispred Gradske uprave
Grada Sarajeva
Musić A
Arijana Musić

PREDAO:

Ispred Prijašnjeg federalnog
ministarstva odbrane

Abid Izmidžić

NACIONALNI SPOMENICI

početna stranica

➤ Odluke o proglašenju
dobara nacionalnim
spomenicima

**Stari grad Vratnik,
graditeljska cjelina**

galerija

nazad

▼ **ODLUKU**
o izmjeni odluka o
proglašenju
nacionalnih
spomenika Bosne i
Hercegovine
donesenih zaključno
sa 50. sjednicom
Komisije za očuvanje
nacionalnih
spomenika

Status spomenika -> **Nacionalni spomenik**

Objavljeno u "Službenom glasniku BiH" broj 20/08.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovu člana V stav 4 Aneksa 8 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39 stav 1 Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 15. do 21. marta 2005. godine donijela je

ODLUKU

I

➤ Privremena lista
nacionalnih spomenika

▼ Privremena lista
nacionalnih spomenika
Bosne i Hercegovine
KOMPLETNA

▼ O privremenoj listi

▼ Odluka o brisanju
spomenika sa
Privremene liste

➤ Lista petlclja za
proglašenje dobara
nacionalnim
spomenicima

➤ Odluke o odbijanju
prijedloga za
proglašenje
nacionalnim
spomenikom

➤ Ugroženi spomenici

➤ **Odluke donesene na
posljednjoj sjednici**

➤ Online peticije

▼ Pokretno

▼ Nepokretno

➤ **MANAGEMENT PLAN**

Nomination of the
Properties for
Inscription on the
World Heritage List
**Mehmed pasha
Sokolovic Bridge in
Višegrad**
Bosnia and
Herzegovina

Graditeljska cjelina – Stari grad Vratnik u Sarajevu proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čine: ostaci zidova starog grada sa tabijama, kapi-kulama i kapijama i pokretno naslijeđe pronađeno na arheološkom području koje se nalazi u Kantonalnom zavodu za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo i u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu.

Nacionalni spomenik se nalazi na lokaciji označenoj kao k.č. broj 3, upisana u zk. uložak broj XC/21, k.č. broj 4 upisana u zk. uložak broj LXXXIX/66, k.č. broj 5 upisana u zk. uložak broj XC/53, k.č. broj 60 upisana u zk. uložak broj LXXXVII/48, k.č. broj 63 upisana u zk. uložak broj XC/57, k.č. broj 21 upisana u zk. uložak broj XCV/43, k.č. broj 23 upisana u zk. uložak broj XXXIV/45 i k.č. broj 38 upisana u zk. uložak broj XCV/74, k.o. Sarajevo; k.č. broj 1291/1 upisana u posjedovni list broj 69, k.o. Koševo; k.č. broj 3 upisana u zk. uložak broj LXXXVII/48, k.č. broj 61 upisana u zk. uložak broj LXXXVII/123 i k.č. broj 102 upisana u zk. uložak broj LXXXVII/123, k.o. Vasin Han, Sarajevo, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene Zakonom o sprovođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene shodno Aneksu 8 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/02, 27/02 i 6/04).

II

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna je da obezbijedi pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdiće tehničke uslove i obezbijediti finansijska sredstva za izradu i postavljanje informacione ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

U cilju trajne zaštite nacionalnog spomenika utvrđuju se sljedeće **mjere zaštite** koje se odnose na prostor definisan u tački I stav 3. ove odluke:

- dozvoljeni su isključivo istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, uključujući i one čiji je cilj prezentacija spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine;
- prostor spomenika biće otvoren i dostupan javnosti i može da se koristi u edukativne i kulturne svrhe, s tim da sve intervencije moraju da budu privremene, otklonjive i takve prirode da ne promijene strukturu i osnovni iskaz nacionalnog spomenika;
- nije dozvoljeno odlaganje otpada.

S ciljem **trajne zaštite** nacionalnog spomenika, potrebno je obezbijediti:

- čišćenje zidina utvrđenja, zidova kula, ostalih prostora i okoline od divljeg raslinja i zaprljanja nastalih usljed uticaja atmosferilija koje predstavljaju opasnost za strukturu

- spomenika;
- konstruktivnu sanaciju kula i zidina na mjestima gdje su se pojavile pukotine i prijeti urušavanje kompletne konstrukcije;
  - prilikom radova na konstruktivnoj sanaciji, konzervaciji i restauraciji u najvećoj mogućoj mjeri treba koristiti izvorne materijale i vezivna sredstva;
  - prilikom sanacije upotrebljavati postojeće kamene blokove;
  - pokrivanje gornjih zona – kruna zida trebalo bi da bude urađeno od prirodnih materijala (kameni završeci - kape ili obrada hidrauličnim malterom);
  - veće pukotine moraju da budu zapunjene smješom manjih komada kamena i hidrauličnog krečnog maltera;
  - uklanjanje svih struktura koje nisu izvedene u skladu sa principima rekonstrukcije i ponovno izvođenje konzervatorsko-restauratorskih radova;
  - nastavak arheoloških istraživanja na Bijeloj tabiji i konzervatorske radove na pronađenim ostacima;
  - sanaciju klizišta koja se nalaze u neposrednoj blizini utvrđenja
  - izradu i sprovođenje programa prezentacije nacionalnog spomenika.

IV

Iznošenje pokretnog naslijeđa iz tačke I stav 2 ove odluke (u daljnjem tekstu: pokretno naslijeđe) iz Bosne i Hercegovine nije dozvoljeno.

Izuzetno od odredbe stava 1 ove tačke, dozvoljeno je privremeno iznošenje pokretnog naslijeđa iz Bosne i Hercegovine radi prezentacije ili konzervacije, ukoliko se utvrdi da konzervatorske radove nije moguće izvršiti u Bosni i Hercegovini.

Odobrenje u smislu prethodnog stava daje Komisija, ukoliko nedvosmisleno bude utvrđeno da to ni na koji način neće ugroziti pokretno naslijeđe.

U svom odobrenju za privremeno iznošenje pokretnog naslijeđa iz Bosne i Hercegovine Komisija utvrđuje sve uslove pod kojima se to iznošenje može da izvede, rok za vraćanje dobra u zemlju, kao i zaduženje pojedinih organa i institucija na obezbjeđenju tih uslova, te o tome obavještava Vladu Federacije, nadležnu službu bezbjednosti, carinsku službu Bosne i Hercegovine i javnost.

V

Stavljaju se van snage svi sprovedbeni i razvojni prostorno - planski akti koji su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

VI

Svako a posebno nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i opštinske službe suzdržaće se od preduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu da oštete nacionalni spomenik ili dovedu u pitanje njegovu zaštitu.

VII

Ova odluka dostaviće se Vladi Federacije, federalnom ministarstvu nadležnom za prostorno uređenje, nadležnoj službi zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i opštinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra radi sprovođenja mjera utvrđenih u tač. II - VI ove odluke i nadležnom opštinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VIII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom koje je dostupno na uvid zainteresovanim licima u prostorijama i na web-stranici Komisije (<http://www.aneks8komisija.com.ba>).

IX

Danom donošenja ove odluke sa Privremene liste nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» broj 33/02, «Službeni glasnik Republike Srpske» broj 79/02, «Službene novine Federacije BiH» broj 59/02 i «Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH» broj 4/03) brišu se dobra upisana pod rednim br. 537, 547, 549, 550, 564 i 565.

X

Shodno članu V stav 4 Aneksa 8 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

XI

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u «Službenom glasniku BiH».

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović, Ljiljana Ševo i Tina Wik.

Broj: 05.1-2-269/04-6
16. marta 2005. godine
Sarajevo

Predsjedavajuća Komisije
Amra Hadžimuhamedović

O b r a z l o ž e n j e

I – UVOD

Na osnovu člana 2 stav 1 Zakona o sprovođenju odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljene shodno Aneksu 8 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, "nacionalni spomenik" je dobro koje je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglasila nacionalnim spomenikom u skladu sa čl. V i VI Aneksa 8 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» broj 33/02), sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje, i bez obzira na to da li je za navedeno dobro podnesen zahtjev.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika donijela je odluku o stavljanju Graditeljske cjeline-stari grad Vratnik na Privremenu listu nacionalnih spomenika BiH pod imenom **Gradske zidine srednjovjekovnog grada Vratnika** pod rednim brojem **547**, **Sarajevo - Bijela tabija** pod rednim brojem **537**, **Sarajevo – kapi-kula na Ploči** pod rednim brojem **549**, **Sarajevo – kapi-kula na Širokcju** pod rednim brojem **550**, **Sarajevo - Višegradska kapi-kula** pod rednim brojem **564**, **Sarajevo - Žuta tabija (Jekovačka)** pod rednim brojem **565**.

U skladu sa odredbama Zakona, a na osnovu člana V stav 4 Aneksa 8 i člana 35 Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, Komisija je pristupila sprovođenju postupka za donošenje konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

II - PRETHODNI POSTUPAK

U postupku koji je prethodio donošenju konačne odluke o proglašenju izvršen je uvid u:

- dokumentaciju o lokaciji imovine i sadašnjem sopstveniku i korisniku dobra (kopija katastarskog plana i zemljišnoknjižni izvod),
- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući opis i fotografije, podatke o oštećenjima u toku rata, podatke o intervencijama na restauraciji ili drugoj vrsti radova na dobru itd.,
- istorijsku, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru.

Na osnovu uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

Stari grad Vratnik, čija je teritorija zaokružena u osmanskome periodu, između 1729. i 1816. godine, nalazi se na istočnom kraju urbanog jezgra Sarajeva. Glavni punkt ovoga grada je Bijela tabija, podignuta na jugoistočnom stjenovitom izdanku viših brdskih predjela. Tu je razgraničenje stjenovitih obala Miljacke i ulaz u kotlinu srednjeg toka rijeke Miljacke, Sarajevsko polje i poriječje gornjeg toka rijeke Bosne, odnosno prelaz iz jednog geografskog područja u drugo. Zato se cijeli grad zove Vratnik.

Sa Bijele tabije pogled seže prema istoku, do Starog grada u Bulozima (tri časa hoda), prema jugu na cjelokupnu sjevernu stranu Trebevića i kanjon Miljacke, a prema zapadu na Sarajevsko polje i sve pobrežje oko njega, te prema istoku do Faletića i Hreše. Tu su prolazila dva trgovačka i vojna puta: prvi preko Vratnika, Hreše i Mokrog na istočnu i sjeveroistočnu Bosnu i, drugi, dolinom Miljacke do Kozije ćuprije i dalje za Pale i gornje Podrinje. Prvo je podignut srednjovjekovni grad, koji je proširen i jednim bastionom u XVIII vijeku, i, na kraju, za vrijeme austrougarske uprave tvrđava. Ostali dio kompleksa utvrđenja na Vratniku proteže se na padinama sjeverno i istočno od Bijele tabije. Kroz Vratnik, pored Bijele tabije, na mjestu Višegradске kapije prolazila je jedna od glavnih saobraćajnica u srednjem vijeku i osmanskome periodu, tzv. *Bioski put*, koji je od Kovača preko Širokca, Vratnik mejdana i Carine vodio do Višegradске kapije i dalje na istok.

Istorijski podaci

Srednjovjekovni period

U periodu kasnog srednjeg vijeka teritorija velike ranosrednjovjekovne župe Vrhbosne podijeljena je na više manjih župa (kotara ili knežija). Raspored srednjovjekovnih gradova oko Sarajeva potvrđuje intenzivan razvoj društveno-političkih odnosa koji je i doveo do formiranja manjih župskih teritorija. Kasnosrednjovjekovna župa Vrhbosna obuhvatala je teritoriju od rijeke Bistrice i sastava Paočice i Mokranjske Miljacke na istoku do Binježeva na zapadu, do rijeke Vogošće na sjeveru, te preko Zoranovića i Kijeva Kasindolskim potokom na obronke Jahorine na jugu. Na toj teritoriji izdvajaju se dvije prirodne cjeline: Sarajevsko polje i dolina Miljacke, u čijoj se kotlini nalazi centar grada Sarajeva sa okolnim sjevernim i južnim pobrđima. Tu su sagrađena tri kasnosrednjovjekovna grada: Teferić iznad Krupca, na jugoistočnom rubu Sarajevskog polja, Stari grad u Bulozima i grad na mjestu današnje Bijele tabije na Vratniku. Sa

Sarajevskog polja, na čijoj teritoriji ima spomenika iz ranog srednjeg vijeka, težište se, otprilike u XIII vijeku, prebacuje na teritoriju jezgra današnjeg grada Sarajeva (*Fekeža, 1997, 19-34*).

Na području današnje Bijele tabije na Vratniku nalazilo se utvrđenje, ispod kog je niklo podgrađe u kome osmanski izvori iz druge polovine XV vijeka bilježe i 8 dubrovačkih domova (*Bejtić, 1979, 107-148*). U srednjovjekovnim izvorima na području današnjeg jezgra grada se pominje trg *Utornik*, a u ranim osmanskim izvorima toponim *Stara varoš*. U najstarijem popisu Bosanskog sandžaka nalazimo *Staru varoš*, upisanu kao *Staro trgovište*. Treće ime koje se susreće u dubrovačkim izvorima još od XIII vijeka je *Vrhbosanje* (*Ančić, 2000, 53, 56, 58-59*). O ubikaciji imena trga *Utornik* i *Stare varoši*, te *Vrhbosanja* (*Vrhbosne*) još ne postoje usaglašena mišljenja (*Šabanović, 1951, 20; isti, 1960, 93; Kreševljaković, 1956, 13; Kovačević-Kojić, 1978, 77; Bejtić, 1979, 145; Ančić, 2000, 46-80*). Okolna sela, Brodac, poznat iz vakufname (1462) *Isa-bega Ishakovića, Koševo, Radilovići, Bilave* (Bjelave), na padinama uz desnu stranu *Miljacke* i *Bistrik, Hrid, Komatin, Žagrići*, na sjevernim padinama *Trebevića*, postojala su u srednjem vijeku, o čemu svjedoči rani osmanski izvor – defter iz 1455. godine (*Bejtić, 1973, 29-30*).

Saobraćajnice, koje su se u osmanskom periodu formirale u gradskom tkivu, postojale su još u srednjem vijeku, ako ne i ranije. Kao okosnice i sabirnice bile su današnje ulice *Za beglukom* (stara *Širokača*), *Vratnik mejdan* (stari *Širokac* ili *Bioski put*), te u dolini ulice *Branilaca Sarajeva* i *Zelenih beretki, Sarači, Ferhadija* i *Maršala Tita* (*Bejtić, 1973, 30*).

U srednjem vijeku na području Bijele tabije je postojalo manje utvrđenje koje pominju i opisuju putnici koji su prolazili Sarajevom u XVI vijeku. Takođe, rani osmanski izvori posredno govore o postojanju tvrđave na Vratniku. U pristupnom predavanju u Akademiji nauka Bosne i Hercegovine 1977. godine *Bejtić* je iznio pretpostavku i dao niz argumenata o tome da se rani osmanski izvori, koji pominju utvrđenje *Hodidid*, kao i aktivnosti prvih nosilaca osmanske vlasti u župi *Vrhbosna* od 1435. godine odnose na grad na Vratniku, koji je podignut krajem XIV vijeka (*Bejtić, 1979, 107-148*).

Osmanski period

Tokom XVI vijeka, kada je Osmansko carstvo bilo u ekspanziji, a granice carevine daleko od Sarajeva, nije bilo potrebe da se u ovom gradu zida neko utvrđenje. Iako su se tokom XVII vijeka osjećali sve veći znaci krize, sarajevske age koje su bile na vrhuncu svoje moći, bojeći se da će izgubiti neke privilegije i prava, opirale su se gradnji utvrđenja u Sarajevu. Praktično do prodora princa *Eugena Savojskog* 1697. godine nije bilo ni potrebe da se gradi neko novo utvrđenje u gradu. Ti napadi su pokazali da u tvrđavu ne može da stane više od 150 do 200 vojnika i da se u nju može da skloni oko 400 civila. Tako se poslije *Karlovačkog mira* 1699. godine uvidjelo da postoji realna opasnost za grad. Ali, tek poslije mira sklopljenog u *Požarevcu*, 1718. godine, i sarajevska ulema je uvidjela da je potrebno graditi veće utvrđenje. U tvrđavi je 1715. godine bilo svega 58 janjičara (*Skarić, 1985, 134*). Predstavnici građana i kadija su aktom od 20.10. 1709. godine tražili da se temeljito popravi tvrđava, svjesni novih opasnosti po grad. Zabilježeno je da je 1705. godine sačinjena lista oštećenja na tvrđavi kao što su propali bedemi, kule i vodovod, dizdareva kuća, postolja za topove na tri kule, osim jugoistočne, a 1709. dodato je da je i džebhana u potpuno ruševnom stanju (*Bejtić, 1979, 127*). Značajno je i to da se spominje vodovod koji je krajem XV vijeka izgradio bosanski sandžak-beg i legator *Skenderpaša*. On je gravitacionim putem iz korita rukavca *Moščanice*, što se pružao preko *Vratnika*, doveo vodu u čaršiju. U drugom aktu od 16. 12. iste godine *Sarajlije* pišu *Porti* da im nedostaje bilo kakva tvrđava ili palanka u koju bi moglo da se skloni najmanje 10.000 duša.

Međutim, nije tačno poznato kada je građen kompleks na lokaciji *Bijela tabija*. *Bejtić* smatra da je gradnjom bastiona na tom lokalitetu, džebhanom (skladištem oružja) i možda još nekim objektima stara srednjovjekovna tvrđava opkoljena novim kompleksom iz osmanskog doba i da je postala „lčkala“, to jest unutrašnja tvrđava. On izričito napominje da se ne radi o kompleksu dijela vratničkog grada iz XVIII vijeka, nego o kompletnom utvrđenju koje se tu pominje polovinom XVI vijeka (*Bejtić, 1973, 189, 302*). O tome posredno govore i podaci o podizanju vratničkih bastiona, kula i bedema od 1729. do 1739. godine u kojima se ne pominje *Bijela tabija* (*Traljić, 1937, 17; Skarić, 1985, 135*). U kasnijem radu *Bejtić* piše da je *Bijela tabija* podignuta zajedno sa još tri tablje (ne piše koje) u periodu između 1729-1739. godine (*Bejtić, 1979, 117*). *Kreševljaković* pominje da je srednjovjekovni grad proširen i da su u navedenom periodu u četvrtoj deceniji XVIII vijeka sagrađene „i one tri kule“, ali ne navodi koje (*Kreševljaković, 1953, 16*).

Gradnja je započela za vrijeme *Gazi Ahmed-paše Rustempašića Skopljaka*, koji je 1727. godine postavljen za najmesnika u Bosni. *Ahmed-paša* je odmah počeo sa pripremama za proširenje već postojećeg utvrđenja. Odlučio je da sagrađi bedeme koji će opasati 450 kuća i da ostane praznog zemljišta za još toliko kuća. Isplanirano je da zid bude dugačak sahat hoda, debeo 2 aršina, visok 10 aršina, te da u zidovima budu izgrađene četiri tabije zemljišta. Gradnja je počela 1729. godine. U junu te godine tražio je od *Dubrovčana* da mu pošalju 5 lagumdžija i 5 čerahora (tvrđavskih zidara). Za nadglednika radova postavio je sina *Rustem-bega* (*Skarić, 1985, 135*). Četiri tabije čija je izgradnja započeta u ovom periodu su:

Tabija na Jekovcu, zvana *Ahmed-pašina tabija*, narod ju je prozvao *Žuta tabija*; *Strošićka tabija* dobila je naziv po ocu *Ahmed-paše, Rustempašića*; *Tabija na Ravnim bakijama* dobila je ime sultana *Ahmeda*, a narod ju je zvao *Arap tabijom*; u vrhu *Čebedžija* je *tabija na Zmajevcu*, koja je dobila ime *Ibrahim-paše Arnauta*, a narod ju je prozvao *Arnaut tabijom* ili *Tabijom kod kapije* (*Traljić, 1937, 17-18; Skarić, 1985, 135*).

Pošto je *Ahmed-paša* premješten iz *Bosne* 1730. godine, gradnja je prekinuta ili se odugovlačila. Gradnju je nastavio vezir *Hećim oglu Ali-paša*, pobjednik u boju kod *Banje Luke* 1739. godine nad princem *Hidburghausenom*, koji je te godine prezimio u Sarajevu. Pri gradnji

pomagali su mu ulema i narod. U jednoj od legendi o gradnji vratničkih bedema pominje se da je Hećim-paša, zatekavši u Sarajevu mnogo grobalja, zapovijedio da se sve to kamenje povadi i uzida u bedeme.

Sve tri kapije, Vratnička, Širokac i Ploča, podignute su do 1739. godine. U gradu su bile dvije tamnice, što se vidi iz akata iz 1774. i 1798. godine (Traljić, 1937, 15; Bejtić, 1979, 133). Jedna je bila u okviru stare tvrđave na Bijeloj tabiji, a druga, vjerovatno, u Čebedžijama, nakon što su izgrađeni novi bedemi (Traljić, 1937, 19).

Dizdari na vratničkom gradu do 1729. stanovali su u tvrđavi. Pošto je u to vrijeme počela izgradnja bedema koji su imali širi obim od utvrđenja na Bijeloj tabiji, živjeli su u mahalama unutar vratničkog grada.

Bedemi i tabije iz XVIII vijeka su građeni na brzinu, a magacin sa municijom stradavao je od groma, pa je vršeno više popravaka 1771, 1777, 1782, 1786, tokom 1796-1797, 1798. godine (Traljić, 1937, 13-16; Kreševljaković, 1953, 16).

Kasnije su izgrađene još četiri tabije. To je vjerovatno bilo 1816. godine, kada su se počeli popravljati stariji bedemi. Chaumette de Fosseés, koji je deset godina ranije boravio u Sarajevu, opisao je sistem za odbranu Sarajeva u kome pominje tri tvrđave u obliku kvadrata, okružene sa četiri kule građene prema starom sistemu utvrđivanja. Povezane su zidovima debelim 2 i po do 3 stope, visokim 14 do 15 stopa. Zidovi zatvaraju izvjestan broj civilnih kuća. To se zove grad ili kastel u kome tvrđava, najviše uzdignuta, zauzima jedan brežuljak koji je na povoljnom položaju (Traljić, 1937, 16).

Grad je temeljitije popravljen i proširen 1816. godine, pod nadzorom državnog neimara Halil-efendije (Skarić, 1985, 182). Postoji opis utvrđenja koji kao da potiče iz perioda nakon izgradnje cjelokupnog fortifikacionog sistema (1816. godine). Prema ovom opisu, tvrđava se veoma proteže, zidovi su joj debeli 2 hvata, ali nema šanca. Ima 12 baterija i isto toliko kula na kojima je postavljeno 80 srednjih topova. U tvrđavi je četa janjičara kom zapovijeda aga, a broji 12.000 ljudi. Unutar tvrđave ima 12.000 kuća (Bodenstein, 1908, 95). Gledajući osnovu grada na Vratniku, snimljenu 1881. godine, ovaj opis bi odgovarao zatečenom planu. Traljić piše da su 1841. među bedemima vratničkog grada živjele oko 2.000 stanovnika u 360 kuća, a 1937. godine 6.000 stanovnika u gotovo 1.000 kuća (Traljić, 1937, 31). Tako je vratnički grad na površini od 495.565 m² obuhvatio 11 mahala i dio dvanaeste, koje su, prema datumima gradnje džamija u njima, već bile formirane tokom XVI vijeka (Traljić, 1937, 8-12, 17).

To su mahale:

1. Gerdani el-Hadži Husein Husejn mehallesi-Mahala Strošiči u kojoj je podignut najstariji mesdžid na Vratniku 1473. godine (Traljić, 1937, 33-34; Bejtić, 1973, 341).
2. Topal Einehan mehallesi. Osnovana je prije 1528. godine. Kasnije je nazvana Lubina mahala. U njoj je između 1528 -1557. godine izgrađena džamija Topal-zade Hadži Inhanage (Einehana), nazvana Lubina (Traljić, 1937, 34-36; Bejtić, 1973, 234).
3. Divani katib mehallesi-Hadži Hajdara-Bijela džamija, izgrađena prije 1545. godine (Traljić, 1937, 36-40; Bejtić, 1973, 168, 226, 262).
4. Sinan vojvoda mehallesi, mesdžid zvani Mala džamija ili Pod orahom, koju je sagradila prije 1552. godine žena vojvode Sinanudina Jusufa (Traljić, 1937, 40 -43; Bejtić, 1973).
5. Neš-zade el-Hadži Husein mehallesi u Dolu (Traljić, 1937, 47; Bejtić, 1973, 141).
6. Hasan Iplidžik mehallesi u narodu zvana Širokac. Džamija Iplidžik Sinana izgrađena je prije 1565. godine (Traljić, 1937, 47; Bejtić, 1973, 199).
7. Kadi Ahmed-efendi mehallesi – Pod topovima u kojoj je sagrađen poslije 1565. godine na Kršilovcu mesdžid Ahmeda-efendije, zvani "Pod lčkalom" ili "Pod gradom" (Traljić, 1937, 47; Bejtić, 189).
8. Havadže-zade el-Hadži Mustafa mehallesi – u kojoj je džamija Na Musluku sagrađena 1587. godine (Traljić, 1937, 43- 44; Bejtić, 1973, 239).
9. Kasap-zade el-Hadži Ibrahim mehallesi-na Carini, u stvari u ulici Ispod oraha, izgrađena poslije 1565. (Traljić, 1937, 44; Skarić, 1937, 76; Bejtić, 1973, 16, 189-190).
10. Sagr el-Hadži Mahmud mehallesi u Hendeku u kojoj je džamija sagrađena poslije 1565. godine (Traljić, 1937, 47; Skarić, 1937, 76; Bejtić, 1973, 316).
11. Mokro-zade el-Hadži Sinan mehallesi u Čebedžijama, počela se formirati pod kraj XVI vijeka. Na najvišem brežuljku koji je obuhvatao vratnički grad sagrađena je istoimena džamija (Traljić, 1937, 46; Bejtić, 1973, 131-132).
12. Dio Šejh Muslihudin mehallesi na Ploči (Traljić, 1937, 30; Bejtić, 1973, 16, 301) (Traljić, 1937, 30).

U XIX vijeku na starom gradu su vršene popravke 1805, 1813, 1816. i 1835. godine.

Februara 1824. godine komisija za pregled grada i oružja ustanovila je da se u gradu nalaze 24 mala i velika topa, 12 kubura, 250 granata, 19.635 malih i velikih topovskih zrna, 774 puške, 670 sablija, 5.650 oka baruta i 53 sanduka fišeka (Skarić, 1985, 182).

Nakon ukidanja kapetanija, 1836. godine pregledani su svi gradovi u Bosni. Ustanovljeno je da se u Sarajevu nalazi velika količina različitih vrsta vatrenog oružja, municije, alata za održavanje i ostale vojne opreme (Traljić, 1937, 24).

Period austrougarske uprave

Austrijske trupe ušle su u Sarajevo 19. VIII 1878. godine. Vojska je nastupala sa Pašinog brda prema sjevernoj tabiji (na Ravnim bakijama) sarajevske tvrđave. Oko 550 do 600 branilaca bilo je skupljeno oko ove tabije na kojoj su raspolagali sa 2 topa. Žutu tabiju su gađale austrijske baterije. Tog dana sarajevska tvrđava se još držala, iako su joj bili onesposobljeni topovi, do 12.30 časova, kada su Austrijanci prodrli u nju. Još oko 14 časova vodila se borba

oko Žute tabije. Oko 14.30 časova pucnjava je prestala i Sarajevo je bilo zauzeto (*Skarić, 1985, 307-309*).

Austrijske vlasti 1889. godine takođe su vršile popravke na gradu (*Kreševljaković, 1953, 16*). Godine 1886. započele su gradnju kasarne na mjestu kasnije kasarne Jajce. Taj kompleks je bio sasvim drugačiji od zgrade kasarne Eugena Savojskog, koja je izgrađena 1913. i 1914. godine. Ime Jajce kasarna je dobila 1915. po gradu Jajcu iz kog se te godine u ovu kasarnu preselila vojna bolnica (*Bejtović, 1973, 301*).

Nakon 1945. godine, na potezu između tabije na Ravnim bakijama i na Zmajevcu, Jugoslovenska narodna armija je podigla kasarnu, koju danas upotrebljava Armija Bosne i Hercegovine.

2. Opis dobra

Arheološka istraživanja su pokazala da se radi o višeslojnom arheološkom lokalitetu i arhitektonskom fortifikacionom kompleksu iz više istorijskih perioda.

Srednjovjekovni grad se nalazio na lokaciji Bijele tabije, smješten na krajnjem visokom kamenom brijegu, iznad kanjona Miljacke i područja Darive. Prilaz je bio sa sjeverne strane, od Višegradske kapije.

Pisanih izvora iz srednjeg vijeka o ovom gradu nema, ali su ostali opisi raznih putnika i špijuna koji su prolazili kroz Sarajevo u XVI i XVII vijeku. Prvi zapis o postojanju utvrđenja na Vratniku sačinio je Katarino Zeno 1550. godine, koji je samo zabilježio postojanje tvrđave iznad Sarajeva.

Najstariji opis prvobitnog utvrđenja na Vratniku potiče iz izvještaja sa puta po Bosni, koji je Splitsanin Andrija Grgičević poslao njemačkom caru 1626. godine. On piše o staroj, ne baš tako velikoj tvrđavi, sa četiri vrlo male kule. U njoj su bili jedan do dva topa srednje veličine. U tvrđavi je stanovao aga, koji je obavljao i funkciju dizdara.

Opat Pavle Rovinjanin 1640. godine, prolazeći kroz Sarajevo, vidio je "nešto tvrđice, četvrt neznatnu".

Giovani Morosini, pratilac mletačkog poslanika na putu u Istanbul, 1672. godine piše da se istim smjerom (tj. kojim se pruža varoš u Sarajevu) diže četvrtasta tvrđavica, koja ima 4 tornja i brani varoš.

Evlija Čelebi, koji je boravio u Sarajevu 1660. godine uz Melek Ahmed-pašu, dao je relativno najpotpuniji opis tvrđave. Melek Ahmed-paša je u martu 1659. godine postao bosanski beglerbeg i upravljao je Bosnom do novembra 1660. godine. Prema mišljenju Evlije Čelebija, on je obnovio i popravio tvrđavu na Vratniku. Čelebi o tvrđavi piše da je malena, zidana od kamena, obima četiri stotine koraka i da je sagrađena prije nego što su Osmanlije osvojile ovo područje. Na sjevernoj strani ima mali opkop (hendek), a na jugoistočnoj strani do Miljacke utvrđenje je prirodno branjeno provalijom, dubokom "za dva minareta". S te strane tvrđavi ne može da se naudi iako je propala. Još je zabilježio nekoliko detalja: da grad ima četvrtastu gvozdenu kapiju koja je okrenuta prema istoku; da je tvrđava ruinirana sa strane druma za Mokro i od uzvišica što se nalaze s onu stranu Degirmenlije (iznad Višegradske kapije) i da ne bi mogla da odoli topovskoj vatri. Čelebi pominje džamiju Ebul-Feth Mehmed-hana (1451-1481) unutar tvrđave. O ovoj džamiji piše da je među mnogobrojnim džamijama u Sarajevu "prva gore u gradu", te da je pogodna, malena i skromna. Ova džamija se nalazila u tvrđavi sve do 1811. godine (*Čelebi, 101-103, 106, nap. 68*). Unutar bedema je još bila kuća imama, dvojice mujezina i dvojice trubača, žitni magacin i nekoliko vojničkih kuća.

Prema navedenim opisima i skicama štapskih oficira Eugena Savojskog i drugih špijuna tokom XVII vijeka, koje se čuvaju u ratnom arhivu u Beču, Alija Bejtović je pokušao da napravi rekonstrukciju arhitektonskog oblika prvobitne tvrđave na Vratniku. Tvrđava je građena u vrijeme hladnog oružja i vjerovatno je nastala krajem XIV vijeka. U kasnijem vremenu lokacija je bila izložena topovskoj paljbi sa svake strane iz gotovo neposredne blizine. Tvrđava je bila pravougaone osnove sa četiri kule na uglovima, kvadratne osnove. Obim tvrđave je iznosio, preračunavajući Čelebijin podatak, oko 300 m. Ovako oblikovani gradovi nalaze se u Hrvatskoj, Slavoniji i Srijemu, jedan čak i na Dunavu (grad Haram, mađarski Uj palanka) na granici Rumunije i Srbije. U Francuskoj se takve tvrđave, ali kvadratne osnove, grade tek od XIV vijeka. Dijelovi uže Hrvatske, Slavonija i Srijem bili su pod mađarskom vlašću, a Mađarska je vršila i veliki pritisak, ali i uticaj na područje Bosne. Bejtović zaključuje da „upravo otud i osvjedočenje da je srednjovjekovna mađarska arhitektura gotičkog smjera bila temelj tlocrtne osnove i oblika grada na Vratniku“ (*Bejtović, 1979, 122*).

Bejtović pretpostavlja da je stari srednjovjekovni grad postojao sve do 1878, kada je na tom prostoru izgrađeno novo austrijsko utvrđenje. U jedan bedem tog novog utvrđenja uklopljen je, čini se, posljednji vidljiv ostatak starog grada (*Bejtović, 1979, 117*).

Vratničkim bedemima je bio opasan prostor od 495.596 m², nepravilnog oblika. Debljina zidova iznosi oko 2 m. U sklopu bedema izgrađeno je pet tabija:

- Bijela,
  - Strošička,
  - Žuta ili Jekovačka,
  - tabija na Ravnim bakijama,
  - tabija na Zmajevcu,
- i tri kapi-kule:
- Višegradska,
  - kapi-kula na Ploči i
  - kapi-kula na Širokcju, te pet kapija i nekoliko kapijica.

Bijela tabija

Predstavlja najjstureniju tačku u sklopu bedema starog vratničkog grada i dominira istočnim prirodnim ulazom u grad. Lokacija na kojoj je smješteno utvrđenje sa južne strane gotovo je nepristupačna i pruža vanredne vizure.

Probna arheološka istraživanja iz 1991. godine su pokazala da je najstariji dio kule sagrađen u srednjem vijeku, krajem 14. ili početkom 15. vijeka a zatim je dograđen u vrijeme osmanske i austro-ugarske uprave. Prvobitna tvrđava je imala pravougaonu osnovu, dimenzija 75 x 50 m, sa četiri kule kvadratne osnove na uglovima i petom iznad ulazne kapije. Nakon dolaska Osmanlija u tvrđavu je smještena posada sa zapovjednikom. U kasnijem periodu sagrađen je odbrambeni kompleks koji se sastojao od perimetralnih bedema jednog bastiona i ulazne kule, u koji je uklopljena mala srednjovjekovna tvrđava. Zidovi ovog kompleksa su sačuvani u visini od oko 7,0 m. Maksimalna debljina zidova je 1,40 m. Ulaz u tabiju je bio na sjevernoj strani. Bio je obezbijeđen jednom manjom kulom, dimenzija 6,0 x 6,0 m. U unutrašnjosti tabije, uz sjeverni i zapadni zid, bile su raspoređene prostorije za smještaj posade i magacini. Iskopavanjima na dubini od 0,35 m otkriveni su ostaci objekta oktogonalnog oblika sa stranicom dužine 8,0 m, sagrađenom u osmanskome periodu(1).

Na spoljnim kamenim zidovima vidljivi su otvori za puškarnice. Nakon uspostavljanja austrougarske vlasti, srušen je objekat u unutrašnjosti i zaravnjen centralni prostor. Dograđen je arhitektonski kompleks koji se sastojao od većeg broja prostorija, a koji je prepoznatljiv i danas. Zidan je krupnim pravilno tesanim krečnjačkim blokovima, a okviri prozora su od pješčara.

Sjeverno od ulaza sagrađen je jedan pomoćni objekat, pravougaone osnove, dimenzija 15,0 x 7,0 m, koji je služio kao skladište municije.

Strošička tabija se nalazi na sjeverozapadnom dijelu zidina. U osnovi je trapez, površine 367 m². Dvije paralelne strane su duge 25 i 14 m, a druge dvije 18 i 21 m. Sagrađena je na strmom terenu, te sačuvana visina zidova na sjeveroistočnoj strani iznosi 3,0 m, a na sjeverozapadnoj 8,00 m.

Žuta tabija je građena od grubo tesanog kamena. U osnovi je poligon čijih je sedam spoljnih stranica dugo po 10 m, a osma, okrenuta prema sjeveru, duga je 27,5 m. Debljina zidova iznosi 35 cm, a sačuvana visina zidova iznosi 7,5 m. Na sjevernoj strani nalaze se stepenice i jedan objekat za vojnike, a na jugozapadnoj strani je malo muslimansko groblje. Godine 1878. je prekinut dio bedema koji se pružao istočno od tabije. Na zapadnoj strani do 1946. godine stajala je kapija, koja je tada porušena radi proširenja saobraćajnice. Tabija se upotrebljavala u vrijeme austrougarske uprave i popravljena je 1883. i 1903. godine.

Tabija na Ravnim bakijama, kao i **tabija na Zmajevcu**, nalazi se na krajnjem sjevernom dijelu zidina, u zoni ograničene dostupnosti.

Gradske kapije/Kapi-kule

Kapi-kula na Ploči predstavlja stari tip kula koje su u ratu služile za odbranu, a u miru za stanovanje čuvara. Nalazi se u sklopu bedema vratničkog grada. Građena je od grubo tesanog kamena krečnjaka i sedre. U osnovici je kvadrat sa stranicom dugom 10,15 m. U sredini je prolaz pokriven bačvastim svodom. Ulazna vrata su pomjerena u unutrašnjost prolaza. Ispred njih, sa obje strane u zidovima prolaza, nalazi se po jedna niša dubine 0,70 m. U unutrašnjosti prolaza su još po dvije niše dubine 1,20 m. U gornjem dijelu kule je prostorija do koje se nekada dolazilo drvenim stepeništem. Kula je pokrivena drvenom krovnom konstrukcijom, četvorovodni krov i pokrov od šindre.

Višegradaska kapi-kula nalazi se u sklopu bedema vratničkog grada, sjeveroistočno od Bijele tabije, na lokalitetu Carina. U ratu je služila kao odbrambeni objekat, a u miru je vjerovatno imala funkciju carinarnice koja je tu morala da postoji. Tehnika gradnje je slična onoj kod kapije na Ploči. Zidana je od grubo tesanog kamena krečnjaka i sedre. U osnovi je kvadrat sa stranicom 10 m. Kroz sredinu objekta je prolaz dug 10 i širok 3,75 m, presvođen bačvastim svodom. Na objektu su nekada stajala dvokrilna hrastova vrata, pomjerena u unutrašnjost prolaza 1,68 m. Uokvirena su lukom od preciznije tesanog kamena. Ispred vrata, na obje strane zidova prolaza, nalazi se po jedna niša dubine 0,40 m, širine 1,05 m i visine 1,80 m. U unutrašnjosti prolaza su po dvije niše dužine 1,20 m i širine 2,28-2,50 m. Pokrivena je drvenom krovnom konstrukcijom. Krov je četvorovodan, pokriven šindrom.

Kapi-kula na Širokcju, za razliku od prethodne dvije kule, sagrađena je u unutrašnjosti bedema vratničkog grada. Prolaz kroz kapiju, širok 3,25 m, presvođen je bačvastim svodom. Između 1862-1868. godine, prilikom regulacije saobraćajnice koja je vodila kroz kapiju, nivo ulice je podignut za 1,0 m. Kapi-kula je prvobitno imala po tri niše, dvije pred vratima i četiri unutra, sa obje strane prolaza. Sve niše su zazidane 1903. godine. Iznad prolaza je prostorija uokvirena zidovima debljine 1 m na kojima su raspoređeni prozori i puškarnice. Do prostorije se dolazilo drvenim stepeništem. Do 1919. godine i ova kapija je imala hrastova vrata sa metalnim okvirom.

Arheološki materijal

U izmiješanim arheološkim slojevima nađena je veća količina keramičkog materijala koji potiče iz srednjeg vijeka, osmanskog i austrougarskog perioda. Od keramičkih predmeta nađeni su dijelovi posuda grube fature iz kasnog srednjeg vijeka, komadi gledosanih posuda i lula iz osmanskog perioda, te u najgornjim slojevima odbačen recentni materijal. Osim toga, pronađeni su metalni predmeti uglavnom od gvožđa, među kojima je najviše bilo raznih klinova, baglama i sl. Pronađeno je i dosta recentnog stakla i manja količina srednjovjekovnog stakla. Materijal nije podrobno analiziran, niti objavljen. Čuva se u Kantonalnom zavodu za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo.

Od tri kacige koje su nađene u blizoj okolini Bijele tabije prije Prvog svjetskog rata jedna je sa izbočenim tjemnom i zaobljenim vrhom, sa široko svedenim štitom za zatiljak i posebno umetnutim izbočenim viziorom. Štit za lice-vizir ima duguljaste procjepe za oči, a u visini usta niz

rupica. Kaciga je datirana u period od XIV do kraja XV vijeka. Takve kacige imaju „tipično mletački oblik“. Nazivaju se salade (*Truhelka, 1914, 238, sl. 41*). Ostale dvije kacige pripadaju istom tipu, od kojih je jedna imala posebne štitove na šarnir za obraze, a na zatiljku usku slabo izvijenu prugu. Obje su datirane u XV vijek (*Truhelka, 1914, 238*). Čuvaju se u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Na osnovu zakonske odredbe, a Rješenjem Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Sarajevo broj 381/71 od 17.6.1971. godine, stari grad Vratnik sa zidinama, tabijama, kapi-kulama i kapijama stavljen je pod zaštitu države. Rješenjem broj 4006/71 od 9.9. 1971. godine upisan je u Registar zaštićenih nepokretnih spomenika kulture pod brojem 499.

Graditeljska cjelina stari grad Vratnik nalazi se na Privremenoj listi nacionalnih spomenika pod imenom **Gradske zidine srednjovjekovnog grada Vratnika** pod rednim brojem **547, Sarajevo - Bijela tabija** pod rednim brojem **537, Sarajevo – kapi-kula na Ploči** pod rednim brojem **549, Sarajevo – kapi-kula na Širokcju** pod rednim brojem **550, Sarajevo - Višegradska kapi-kula** pod rednim brojem **564, Sarajevo - Žuta tabija (Jekovačka)** pod rednim brojem **565**.

U Prostornom planu BiH do 2000. godine uvršten je kao spomenik 0 kategorije u okviru urbane cjeline Sarajevo.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Godine **1955.** su izvršeni konzervatorsko-restauratorski radovi na Žutoj tabiji. Sanirani su južni i zapadni zid.

U septembru **1991.** godine obavljena su arheološka istraživanja na prostoru Bijele tabije. Istraženo je oko 250 m² površine unutar kule i dvorišnog dijela tvrđave.

Godine **1996.** sanirana je krovna konstrukcija kule na Ploči, te pokrivena kula plastičnom folijom.

Godine 1996. izvršeni su restauratorsko-konzervatorski radovi na Višegradskoj kapi-kuli. Izvršena je rekonstrukcija stropne konstrukcije, krovne konstrukcije i sanacija istočnog zida.

Godine **1997.** je pokrivena šindrom kula na Ploči.

Godine **1998.** izvršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na Žutoj tabiji, saniran je zapadni zid, koji je bio ozbiljno oštećen. Iste godine je saniran i jugozapadni zid na Bijeloj tabiji.

Godine **2001.** na lokalitetu Bijele tabije u dva navrata vršeni su zaštitni radovi. Opština Stari grad i Grad Sarajevo-gradska uprava sproveli su zahvat urgentne intervencije-zaštitu od obrušavanja kamenih blokova sa Bijele tabije. Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo je sačinio projekat interventnih mjera, demontaže, raščišćavanja i pripremnih radova(2) s ciljem osposobljavanja kompleksa za postavku ljetne pozornice. Uspostavljena je stabilnost fizičke strukture kompleksa, koja je bila u izuzetno lošem stanju.

Godine **2002.** izvršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na Bijeloj tabiji, pod rukovodstvom Kantonalnog zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo.

Od oktobra **2004.** godine, shodno projektu sanacije, restauracije, konzervacije i rekonstrukcije nadležnog Kantonalnog zavoda, vrše se konzervatorsko-restauratorski radovi na jugoistočnom zidu Bijele tabije i kuli koja joj pripada. Radovi su u toku.

5. Sadašnje stanje dobra

Uvidom na terenu u februaru 2005. godine ustanovljeno je sljedeće:

Stari grad Vratnik od postanka do danas bio je izložen različitim vidovima devastacije. U toku rata od 1992. do 1995. godine stari grad Vratnik je pretrpio ozbiljna razaranja. Direktnim pogocima su oštećene kapi-kula na Ploči, Višegradska kapi-kula, te Bijela i Žuta tabija.

Bedemi

Dio bedema od Višegradske kapije prema sjeveru do tabije na Zmajevcu sačuvan je do visine od oko 4,0 m. Taj dio je u lošem stanju i neophodni su konzervatorsko-restauratorski radovi.

Dio bedema na krajnjem sjevernom dijelu, uključujući i tabiju na Zmajevcu i tabiju na Ravnim bakijama, nisu vidljivi sa unutrašnje strane zbog ograničene dostupnosti. U ovom dijelu vratničkog grada trenutno je situirana kasarna Armije BiH. Sa spoljne strane je oštećen i neophodni su konzervatorsko-restauratorski radovi.

Dio bedema od kapi-kule Ploče do tabije na Ravnim bakijama devastiran je prilikom izgradnje saobraćajnica (današnje ulice Ploče i Strošići) i individualnih stambenih kuća. Djelimično je sačuvan dio bedema između tabije na Ravnim bakijama i Strošićke tabije, ali je teško saglediv zbog blizine novoizgrađenih stambenih objekata.

Jugozapadni dio bedema proteže se od kapi-kule Ploče preko kapi-kule na Širokcju i od Žute tabije do završetka potpornog zida kasarne Jajce. Ovaj potez je jedini dio bedema koji je gotovo potpuno sačuvan. Zid je, ipak, mjestimično ugrožen:

- raslojavanjem kamenih blokova na pojedinim mjestima, naročito ispod platoa kasarne Jajce;
- vegetacijom koja se nalazi na samim bedemima i na platou kasarne Jajce, gdje korijenje drveća i drugog rastinja pritiskuje bedeme i narušava njihovu stabilnost;
- upotrebom cementnog maltera prilikom sanacije usljed čega su se pojavile pukotine na nekim mjestima;
- potez bedema od kapije na Širokcju do Žute tabije je nepristupačan i nesaglediv zbog blizine individualnih stambenih objekata čiji su sopstvenici koristili zidove kao dvorišne ili

zidove kuća;

Južni dio bedema, od završetka podzida kod kasarne Jajce pa sve do Bijele tabije, potpuno je uništen i nemoguće ga je rekonstruisati zbog ekstremno nepovoljne konfiguracije terena i koncentracije stambene gradnje.

Tabije i kapije

Žuta tabija je ugrožena vegetacijom. Zidovi su zaprljani usljed aerozagađenja.

Višegradska kapija. Vidljive su pukotine na svodu.

Strošička tabija je danas u izuzetno lošem stanju, uglavnom zbog dugogodišnjeg neodržavanja i gradnje u neposrednoj blizini. Prilaz je moguć samo sa sjeverne strane. Prostor tabije je pokriven vegetacijom. U neposrednoj blizini su individualni stambeni objekti zbog kojih je tabija vrlo teško saglediva. Dijelovi bedema kojima je tabija bila povezana sa ostalim objektima vratničkih zidina naziru se samo u fragmentima.

Kapi-kula na Širokcju je oštećena na unutrašnjem luku i dijelu svoda, gdje su vidljive pukotine. Usljed frekventnog saobraćaja, na zidovima kapi-kule su vidljive naslage izduvnih gasova.

Kapi-kula na Ploči je sanirana i u relativno dobrom stanju ako se izuzme horizontalna pukotina na svodu, između lukova. Unutrašnjost se koristi za odlaganje smeća.

Bijela tabija - devastiran je jugozapadni zid tabije i austrijske kule. Objekat skladišta municije je u ruševnom stanju.

6. Specifični rizici

Na krajnjem sjeveroistočnom dijelu bedema Zmajevac je nestabilno i trusno područje, te eksperti iz oblasti zaštite prirodnih vrijednosti preporučuju, kao jedino moguće i poželjno rješenje, pošumljavanje crnim borom, što će učvrstiti tlo, spriječiti dalje spuštanje nivoa podzemnih voda i bitno poboljšati mikroklimatske vrijednosti područja.

III - ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterijume za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima ("Službeni glasnik BiH" br. 33/02 i 15/03), Komisija je donijela odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijumima:

- A. Vremensko određenje**
- B. Istorijska vrijednost**
- C. Umjetnička i estetska vrijednost**
  - iii. Proporcije
  - iv. Kompozicija
- D. Čitljivost (dokumentarna, naučna, obrazovna vrijednost)**
  - i. Materijalno svjedočanstvo o manje poznatim istorijskim periodima
  - ii. Svjedočanstvo o istorijskim mijenama
  - iv. Svjedočanstvo o određenom tipu ili stilu
- E. Simbolička vrijednost**
  - v. Značaj za identitet grupe ljudi
- F. Ambijentalna vrijednost**
  - ii. Značenje u strukturi i slici grada (krajolika)
- G. Izvornost**
  - iv. Položaj i smještaj u prostoru

Sastavni dio ove odluke su:

- kopija katastarskog plana,
- foto-dokumentacija,
- dokumentacija Kantonalnog zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajeva.

Korišćena literatura

U toku vođenja postupka proglašenja nacionalnim spomenikom BiH korišćena je sljedeća literatura:

1914. Truhelka, Ćiro, "Osvrt na kulturne sredovječne spomenike", "Vođa kroz sredovječnu zbirku Zemaljskog muzeja u Sarajevu", *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu*, br. XXVII, Sarajevo, 1914, 221-252.

1929. Skarić, Vladislav, "Postanak Sarajeva i njegov teritorijalni razvitak u 15. i 16. vijeku", *Glasnik Zemaljskog muzeja XLI*, sv. 2, Sarajevo, 1929, 41-55.

1937. Traljić, Mustafa, *Sarajevski grad Vratnik*, Sarajevo, 1937.

1937. Skarić, Vladislav, "Sarajevo i njegova okolina od najstarijih vremena do austrougarske okupacije", *Izabrana djela*, knj. I, "Veselin Masleša", Sarajevo, 1985.

1953. Kreševljaković, Hamdija, "Stari bosanski gradovi", *Naše starine I*, Sarajevo, 1953, 7-45.

1956. Kreševljaković, Hamdija, "Saraji ili dvori bosanskih namjesnika", *Naše starine III*, Sarajevo, 1956.

1960. Šabanović, Hazim, *Postanak i razvoj Sarajeva*, radovi Naučnog društva Bosne i Hercegovine, knj. 5, Sarajevo, 1960.

1964. Šabanović, Hazim, "Krajište Isa-bega Ishakovića", *Zbirni katastarski popis iz 1455. godine*, Sarajevo, 1964.

1969. Kreševljaković, Hamdija, *Sarajevo za vrijeme austrougarske uprave (1878-1918)*, Sarajevo, 1969.

1972. Anđelić, Pavao, *Bobovac i Kraljeva Sutjeska stolna mjesta bosanskih vladara u XIV i XV stoljeću*, Sarajevo, 1972.

1973. Bejtić, Alija, *Ulice i trgovi Sarajeva, topografija, geneza i toponimija*, Muzej grada Sarajeva, Sarajevo, 1973.

1978. Kovačević-Kojić, Desanka, *Gradska naselja srednjovjekovne bosanske države*, Sarajevo, 1978.

1979. Bejtić, Alija, "Srednjovjekovni grad Hodidid bio je na Vratniku u Sarajevu", *Radovi*, knjiga LXIV, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 20, Sarajevo, 1979, 107-148.

1997. Fekeža, Lidija, *Rezultati novijih arheoloških istraživanja kasnoantičkih i srednjovjekovnih lokaliteta na području Sarajeva*, radovi sa naučnog simpozijuma "Polu milenija Sarajeva", održanog od 19. do 21. marta 1993. godine u Sarajevu, Sarajevo, 1997, 19-34.

1997. Zlatar, Behija, *Zlatni period Sarajeva*, Prilozi historiji, Sarajevo, 1997.

2000. Ančić, Mladen, "Razvoj srednjovjekovnog naseobinskog kompleksa na mjestu današnjeg Sarajeva", "Vrhbosna/Sarajevo kroz stoljeća", separat *Hrvatska misao* II-12,13/99, 14/2000, Sarajevo, 2000, 46-80.

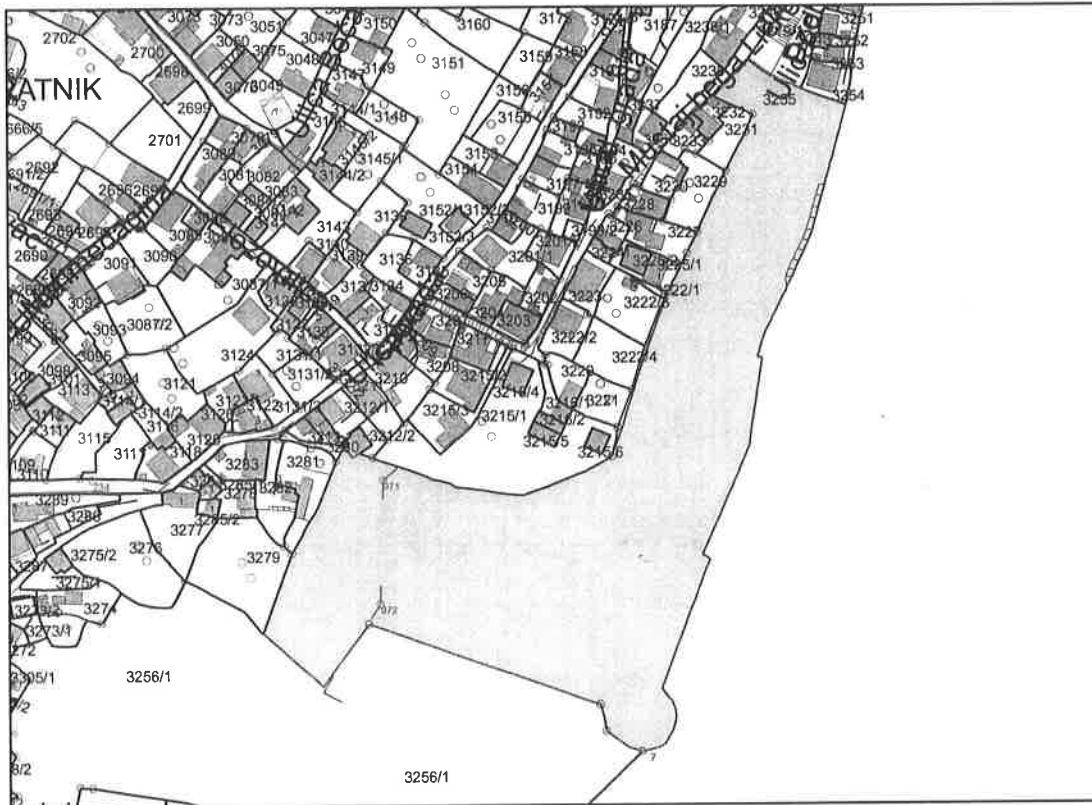
(1) Postoje nepotvrđene pretpostavke da se radi o džamiji.

(2) Program sanacije, konzervacije, restauracije i revitalizacije predviđa kompleksna i specijalizovana istraživanja na lokalitetu, koja bi vodili stručnjaci različitih profila, te izradu i realizaciju projekata zasnovanih na rezultatima ovih istraživanja i naučnim postulatima restauracije i konzervacije. Imajući u vidu istorijsku slojevitost strukture (od srednjovjekovnog utvrđenja do austrijske fortifikacije), prirodni specifikum (konfiguraciju terena, sastav tla i sl.), veličinu kompleksa i izuzetno loše stanje fizičke strukture, očekuje se da će rad na revitalizaciji Tabije predstavljati vanredno dugotrajan i složen proces.

KOPIJA KATASTARSKOG PLANA

Razmjera 1:2500

Oslobođeno plaćanja tarife.

Podaci o nosiocima prava

PL/KKU	Naziv	Adresa	Pravo	Udio
606	DRŽ SEKRETARIJAT ZA NAROD ODBRANU	SARAJEVO	Posjednik	1/1

Podaci o parceli

PL/KKU	Parcela	Način korištenja	Naziv	Površina [m2]
606	3255	Tvrđava	BIJELA TABIJA	15180

Gruntovni podaci

Novi premjer parcela 3255 odgovara stari premjer parcela K.č.3,5,63,96,97,33 Mahala XC-Sarajevo, K.č.209,189,7 Mahala XCII-Sarajevo, K.č. 1284/1-dlo K.O. Koševo

Izradio
 Ersan Menzil

POMOĆNIK NAČELNIKA

Dženana Šarčević, dipl.pravnk

Katastarska općina: SP_SARAJEVO - MAHALA XC

Zemljišnoknjižni izvadak

A Popisni list

Ostali upisi u ovom listu su ispušteni.

R.br.	Broj parcele	OZNAKA NEKRETNINA	Površina			Primjedba
			ha	a	m ²	
1.	5	KASTEL; OBJEKAT 0000 26 14	0000	26	14	Preuzeto dana 30.07. 2008. iz k. o. Sarajevo Mahala XC/53

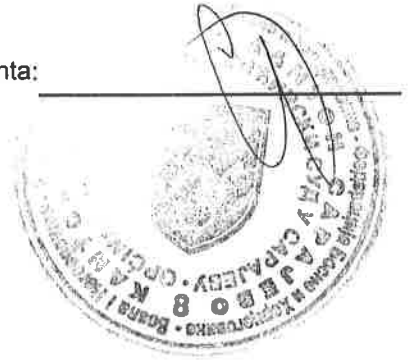
B Vlasnički list

R.br.	UPISI	Primjedba
1.	Udio: 1/1 DRŽAVNO VLASNIŠTVO ID: - Pr. 12.07.1962. Dn. 3988/62 Na osnovu rješenja Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane F.N.R.J od 10.04.1962. br. I POV 211/62 , nekretnine opisane u A I listu uknjižene su kao: DRŽAVNO VLASNIŠTVO.	Preuzeto dana 30.07. 2008. iz k. o. Sarajevo Mahala XC/53
2.	Udio: / DRŽAVNI SEKRETARIJAT ZA POSLOVE NARODNE ODBRANE F.N.R.J. ID: - Pr. 12.07.1962. Dn. 3988/62 Na osnovu rješenja Državnog sekretarijata za poslove narodne odbrane F.N.R.J od 10.04.1962. br. I POV 211/62 , upisan je nosioc prava raspolaganja na nekrtenine u A I listu.	Preuzeto dana 30.07. 2008. iz k. o. Sarajevo Mahala XC/53

C Teretni list

R.br.	UPISI	Iznos (KM)	Primjedba
1.	Pr. 21.07.1971. Dn. 4005/71 Zabilježuje se da je parcela br. 5. upisana u Registar nepokretnih spomenika kulture Gradskog zavoda za zaštitu i uređenje spomenika kulture u Sarajevu.		
2.	Pr. 18.10.2010. godine 065-0-DN II-10-21549 Na osnovu Odluke Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine od 16.3.2005. godine broj 05.-1-2-269/04-6, zabilježuje se da je parcela 5 u A listu proglašena Nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine. Provedeno, 25.10.2010. godine Zemljišnoknjižni referent: Isanović Munevera		

Potpis zemljišnoknjižnog referenta:

Općina Stari Grad Sarajevo

Municipality of Stari Grad Sarajevo

Služba za komunalne poslove

Broj: 13-05-4073/18-SH
Datum: 24.08.2018.godine

Bosna i Hercegovina-Federacija Bosna i Hercegovina

30-08-2018			
01	23	4649	

GRAD SRAJEVO
GRADSKA UPRAVA
NR GRADONAČELNIK ABDULAH SKAKA
ul. Hamdije Kreševljakovića broj 3
71 000 Sarajevo

PREDMET: Načelna saglasnost u vezi privremenog korišćenja dijela zemljišta na lokalitetu Bijela tabija, dostavlja se,

Poštovani,

U sklopu saradnja Općine Stari Grad i Gradske uprave Grada Sarajevo, a s ciljem revitalizacije lokaliteta "Bijela tabija", Općina Stari Grad Sarajevo ima u planu da na dijelu zemljišne parcele označene kao k.č. 3255, k.o. Sarajevo XII (novi prmejer), a što po starom premjeru odgovara k.č.5, Sarajevo mahala XC, izvrši postavljanje ljetne bašte i privremenog, montažnog objekta u okviru ugostiteljske djelatnosti ljetne bašte.

Pored toga što bi na ovaj način obogatili turističku ponudu Općine i otvorili nova radna mjesta, ovaj projekat ima za cilj da se vrši promocija i zaštitu Bijele tabije, kao nacionalnog spomenika, koja je sada u jako lošem stanju, odnosno zapuštena i apsolutno neiskorištena. Trenutno je ova lokacija okupljalište "sumnjivih" osoba, koji prijete sigurnosti stanovnika ovog dijela Općine, a pogotovo djece koja provode slobodno vrijeme na ovom lokalitetu.

Napominjemo i činjenicu da bi prostor spomenika bio otvoren i dostupan javnosti i isti bi se također koristio u edukativne i kulturne svrhe, a svaka intervencija bi bila privremena, otklonjiva i takve prirode da ne promijene strukturu i osnovni iskaz nacionalnog spomenika, što je u skladu i sa Odlukom Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 20/08).

Uvidom u predmetnu dokumentaciju ova Služba je konstatovala da je predmetna parcela u državnom vlasništvu odnosno da je u B listu upsan Državni sekretarijat za poslove narodne odbrane FNRJ.

Postupajući po zahtjevu Općien Stari Grad Sarajevo, Ministarstvo odbrane BiH, aktom br.11-03-28-1928-2/18 od 08.06.2018.godine, se izjasnilo da predmetna parcela nije perspektivna za Oružane snage BiH te da s tim u vezi nije u nadležnosti navedenog Ministarstva.

Imajući u vidu naprijed navedeno molimo Vas da nam dostavite Vašu načelnu saglasnost/ mišljenje u vezi podnesenog zahtjeva.

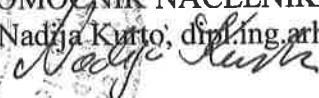
Ukoliko izdate traženo Općina Stari Grad Sarajevo bi poduzela daljnje radnje u smislu dobijanja saglasnosti od strane Federalnog ministarstva prostornog uređenja i zatražiča stručni nadzor nadležne službe zaštite nasljeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

Stručna obrada:
mr.sc.Sadmir Husanović, dipl.pravnik

POMOĆNIK NAČELNIKA :
Nadija Kurto, dipl.ing.arh.

DOSTAVITI:

1.Naslovu

2.a/a